

ОНИ КОЈИ СУ ЗАЈЕДНО ИЗДРЖАЛИ РАТ, ИМАЈУ МНОГО РАЗЛОГА ДА ЗАЈЕДНО УСПЕШНО ГРАДЕ МИР

Осећам заиста искрено задовољство што ми се пружила прилика да овде у Београду, у Борбиној галерији, отворим ову лепу изложбу истакнутих словеначких ликовних уметника и да при том поздравим све који су дошли да виде дела словеначких сликара и вајара.

Овде су изложени радови уметника из једне богате културне средине која је дала ликовне ствараоце од Рикарда Јакопича, Матије Јама, Максима Гаспарија, преко Јожефа Плечника, Ивана Вурника и Божидара Јакца све до Михелича, Рика Дебењака, Малеша Јове, млађе генерације словеначких уметника.

Пред нама су радови Марије Рус, Мојце Смерду, Змага Јараја, Лојза Логара и Војка Погачара.

Иако свако од њих представља самосталну уметничку персоналност, о чему ће уосталом своје мишљење дати ликовна критика, присутна је код свих заједничка забринутост пред лицем модерне цивилизације, чији технолошки раст обезбеђује човеку бољи стандард, али често на рачун, или бар уз запостављање многих моралних и уопште духовних вредности.

У том смислу словеначки уметници се придружују сличним схватањима која долазе до изражаја у свим областима стваралаштва у савременом свету.

И заиста, модерно доба уз сав развој производних снага и висок степен продуктивности рада, уз повећање животног стандарда и значајне позитивне промене у величини и структури слободног времена, носи у себи и несумњиву опасност од отуђења човека и деперсонализације његове личности.

Отварање изложбе словеначких ликовних уметника у „Борбиној галерији“, Београд, мај 1987. године.

Овај део великог културног богатства Словеније истовремено је и део југословенског културног богатства и у том смислу представља подстицај за даљи културни развој читавог нашег друштва.

Развој друштва се никада није мерио само техничко-технолошким богатством, нити се његов просперитет изражавао искључиво кроз економске категорије и параметре.

Поготову то важи за социјалистичко друштво. Његов циљ није само материјални развој већ у истој мери и културни. Тај циљ важи чак и у условима економске кризе, кад материјални развој има огроман значај због објективне и реалне опасности да се социјализам поистовети са сиромаштвом.

Социјализам се не исцрпљује у промени носилаца својине над средствима за производњу и у промени карактера политичких односа. Социјализам је исто тако и темељна промена квалитета живота, који би требало да омогући сваком човеку да користи све културне тековине свога доба, као и да сам доприноси њиховом развоју у мери у којој то може.

Ова изложба се иначе отвара у време када је сваки чин сарадње тако драгоцен, будући да смо суочени са снажним дезинтеграционим процесима, који су захватили читаво наше друштво и све његове сфере.

Они нису мимоишли ни културу, која по природи ствари не би смела да представља простор у коме се доводе у питање највише вредности нашег друштва, а нарочито простор у коме се најбрже и најлакше изазива национална нетрпељивост.

Коришћење уметности и културе за ванестетско, односно политичко и политикантско деловање обично се користи за протурање конзервативних и реакционарних идеја, али дневну буку која прати ова дела обично убрзо смењује гробна тишина суда времена — до будућности тешко стиже оно што није прогресивно и хумано.

У свакој вишенационалној заједници, па према томе и нашој, свака нација, поготову ако је дуго била потлачена, настоји да идентификује свој национални интерес, да нађе простор за свој слободан развој. То је логично. Али при том треба имати у виду разлику између те оправдане борбе за интересе нације од национализма који, зна се, има у виду само сопствене интересе, потцењује и понижава друге нације и друге људе.

Национализам тако, незадовољан што не може да прође на јавној сцени, покушава да се протури кроз борбу за наводне националне интересе. Међутим, ни директно ни индиректно, национализам не сме и неће проћи. Напротив. Нама у Југославији остаје само извесност да морамо да живимо у братству и јединствени. При том, под животом подразумевам само живот слободан и достојанствен и у друштву које се стално економски и културно развија.

Тај живот и такво друштво не могу остварити разједињени југословенски народи. То сазнање нам нуди читава наша прошлост. Али, од тог сазнања зависи и читава наша будућност.

Братство и јединство словеначког и српског народа има темеље које је тешко уздрмати. Оно је грађено у данима и годинама које су многе српске и словеначке породице провеле заједно у рату и болу. Та прошлост већ сада улази у национално памћење оба народа, као историјска и морална тековина која поколења преносе једно на друго да никад не забораве. Али те нераскидиве везе између наших народа сежу још даље, у оно далеко време када су Вук Караџић и Јернеј Копитар градили свест о неопходности прожимања култура и када су успостављали мостове између братских, а историјском судбином раздвојених народа.

Кад смо заједно могли да издржимо рат и изађемо из њега као победници, има много више разлога да заједно успешно градим мир.

У то име поздрављам наше госте и наше другове из Словеније, желећи да се словеначка уметност развија у духу прогресивних и хуманих тежњи које је одувек кроз своју историју изражавао словеначки народ.